

az ő veszedelmes jelenlétök; mert a szántó-földek barázdáiba és a' bokrokba, tojásaikat lerakták. A' gondos nép igyekezett ugyan az ő fészkeiket össze kotorni, és elégetni, vagy agyon verni; Baváriában pedig különösen némelly helyeken ösze hajtották az egész szomszédból a' baromfiakat, és ezek által etették fel a' tojásokat. Ezt először nevelésnek tartották némellyek, de a' következés megmutatta, hogy hasznos volt. (Hasznos mulatságok 1832. Második féltesztendő. 199—200. l.)

287. *Sáskák 1781-ben.* A közelebb múlt hónapnak (Szt.-Jakabhava) 15-dik nap-

ján, temérdek nagy sereg sáska telepedett-meg Orovicza határánn. Ottan két seregbe oszolván: egygyike Tömös-Vármegyébe szállott, másika pedig először Lugos határát, az-utána a Karansebesi földeket lepte-el, végre nagy pusztítások után, töménytelen sokaságnak zajgása, zörgetése közben, az említett hónapnak 28-dik napján Erdélybe által kele. Ezen Kis-Asszony havának 4-dik napján, ismét külömb-külobbféle sereg sáskák szállottak által Kápolnás és Bults táján a Maros vizénn túl lévő hegyekre. (M. Hirmondó 1781 534. l.)

Közli: LENGVEI BALINT.

LEVÉLSZEKRÉNY.

TUDÓSÍTÁSOK.

(26.) *Magyarország időjárása 1891 junius havában.* Az idei juniust sok borult, esős és hűvös napjai hazánk nagy részében egészen megfosztották nyári jellemétől. Egészben véve a havi hőmérséklet a több évi átlagtól keveset tér el és hazánk északi meg középső részében alacsonyabb, délen és Erdélyben pedig valamivel magasabb volt nála. De a hűvös idő a hónap 3., 4. és 5. pentádjában igen érezhetővé vált, a hőmérséklet különösen 13-ika körül igen alacsony volt s az északi Kárpátok környékén csak néhány fokkal volt magasabb a fagypontnál, úgy hogy a hegyek lakói nyáron a havazás meglehetősen ritka látványában részesültek. Az a körülmény megint, hogy a hónap két első és utolsó pentádjára a rendes hőmérsékletet meghaladta, a hűvös idő okozta melegséghiányt tetemesen apasztotta.

A hőmérséklet maximuma országszerte a hónap 9-ikére, egyes helyeken 30-ikára, minimuma pedig kevés kivétellel 13-ikára esik. A minimum, illetőleg maximum Árva-Váralján 3·5—26·4°, Ungvárt 6·5—30·8°, Ó-Gyallán 7·0—29·3°, Selmeczbányán 6·0—28·1°, Debreczenben 6·8—33·8°, Herényben 8·3—29·3°, Szegeden 10·7—35·8°, Zágráiban 8·2—30·4°, Pancsován 12·0—34·1°, Gyergyó-Szt.-Miklóson 5·4—30·0° volt.

A csapadéknak eloszlására helyi záporok és zivatarok nagy mértékben befolytak ugyan, de általában az északnyugoti és északkeleti felföldön az esőmennyiség igen jelentékeny, a középértéknél jóval nagyobb volt — egyes helyeken 100—130 mm.-rel meghaladta azt — a csapadékos napok száma is túlnyomó volt, ellenben az Alföldön, a délnyugoti dombos vidék egyes részein úgy az esőmennyiség, mint a csapadékos napok száma a normálist jobban megközelíti, sőt egyes helyeken még alatta

is marad. Némi áttekintésül szolgáljon a következő összeállítás.

	Esőmennyiség	Csapadékos napok száma
1. Árvaváralján ...	240·4 mm.	26
2. Barlangligeten ..	227·2 »	22
3. Rimaszombatban	225·3 »	19
4. Zsarnóczán ...	214·0 »	18
5. Orlón ...	209·1 »	20
6. Dombón ...	221·6 »	22
7. Kvaszovecz ...	227·0 »	23
8. Mező-Laborcz...	191·8 »	17

1. Német-Bólyon ..	51·4 »	11
2. Csáktornyan ...	37·3 »	9
3. Észéken ...	50·8 »	9
4. Zágráiban ...	66·1 »	10
5. Szegeden ...	40·1 »	9
6. Aradon ...	56·7 »	10
7. Temesvárt ..	54·7 »	13
8. Zsombolyán ...	54·4 »	10

Hazánk egyes helyein a légköri lecsapódás valóóságok felhőszakadásszerű alakot öltött; a zuhogó záporhoz a növényzet nagy kárára még jégeső is járult. Így Rimaszombatban junius 3-ikán délután 2—4 óra között erős vihar s égi háború kíséretében réműletes felhőszakadás volt. A leesett csapadék 109·1 mm.-re rúgott, borsónagyságú jég 2—5 centiméternyire fedte a talajt. Árva-Váralján junius 7-ikén éjjel erős zivatar dühöngött, miközben 49·0 mm. eső esett; a mogyorónyi jégből másnap reggel 9 órakor még félökölnyi összefagyott jégcsomók voltak találhatók. Jelentékeny 24 órai csapadék volt még: Huszton 70·0 mm. 5-ikén, Fužinén 69·3 mm. 16-ikán, Zala-Egerszegen 65·0 mm. 4-ikén, Herényben 58·6 mm. 5-ikén, Komáromban 50·9 mm. 26-ikán, Dombón 50·8 mm. 19-ikén, T. Füreden 48·8 mm. 13-ikán stb.

Az időjárás lefolyása e hónapban röviden a következő:

A hónap elején a légnyomás szabálytalanul oszlott el nagyobb részét Észak-Európában, később 9-ike körül Délkelet-Európában maximumot mutatván, s az idő ekkor változékonny, meleg s záporosóben (zivatarral) bővelkedő volt. 12-ikén a légnyomás maximuma Nyugat-Európában telepedett le, miközben keleten alacsony volt a nyomás. Ezen eloszlással nyugotról lényeges lehülés indult meg. 20-ikától kezdve a maximum megint északra helyezkedett, a hőmérséklet lassan emelkedett és a hónap utolsó napjain, midőn a magas nyomás Közép- és Dél-Európát borította, az idő általánosan melege és szárazra fordult.

A nagyszámú csapadékos napokon kívül egyes helyek még a zivataros napok jelentékeny számával tűnnek ki. Beszterczen 18, Ungvárott 10, Bánhorváton 10, Gy.-Szt.-Miklóson 9 napon volt zivatar.

A többi meteorológiai elemekre áttérve, azt találjuk, hogy a légnyomás magassága a havi átlagot igen megközelíti, a levegő nedvessége pedig északon nagyobb, délen kisebb volt a rendesnél. Ó-Gyallán a talajhőmérő 0.5 m. mélységben 16.6, 1 m. mélységben 14.4° C-t mutatott. RÓNA ZSIGMOND.

(27.) *Régi magyar növénynevek.* Plinius »Historia naturalis«-a 1507. évi, most már igen ritka velencei kiadásának egy példánya arról nevezetes, hogy talán elejétől fogva mindig magyar ember birtokában volt, a mint ezt az időnkénti tulajdonosok beírt nevei s egyéb megjegyzései is igazolják. E könyv tulajdonosai voltak: 1578. Joannes R e c z é s, 1656. Zaluský György, 1673. Trsztyánszky György, 1788. Vietoris László, stb. jelenleg az én birtokomban van.

A szöveg között számos magyar följegyzést találtam, a melyek határozottan a XVI. és XVII. századból erednek.

Ez alkalommal az itt talált régi magyar növényneveket közlöm:

Acapnon — füst nélkül való fű (Fumaria capnoïdes = füstike).
Achillea — ezer levelű fű.
Aconitum — mérges fű.
Agaricus — czer-taplo, tölgy-gomba.
Aizoon — fülbe facsaró télizöld.
Aristolochia — farkas-alma.
Artemisia — fekete ürem.
Atriplex — lebeda (szláv szó).
Batrachion — sömer-fű.
Beta — cékla.
Brassica — kaposzta.
Bryon, lásd Ybron.
Buglossum — ökörnyelv.
Callitrix* — árva leány haja-fű.
Centaurium — vért-állító fű.
Cissanthemos — kis harangh virágh.

* Talán: Callitriche.

Crataegus — kosborfű.
Cyclamen — porczfű.
Cynorhodos — parlagi rosa.
Cytisus — zanot.
Daucus — koczort.
Dictamnus — ezer jó fű.
Ebulus — földi bodza.
Erica — Répczen fű neme.
Eryngium — macska-tövis, szamár-tövis, szunyogh-tövis.
Euphorbium — heuseszeg gummi fa.
Folia ephemeris — Sz. György virága.
Fumaria, lásd Acapnon.
Genista — szamár tövis.
Heliotropium — katangh kóro.
Helxine — madárfű.
Hibiscus — feje malva.
Hippuris — lófarkfű, tál-mesóffű; utóbbi az Equisetum, a melyet »csikófark«-nak is hívának.
Hyoscyamus — belendec.
Hypericum — czengőfű, Sz. János füve.
Intybus — katangkoro.
Inula — örvény-gyökér.
Iris — kék lilium.
Lactuca — endivion-fű.
Lapathum — ló-lapu.
Lychnis — szegfű.
Malva — malva-fű.
Napus — karo répa.
Nymphaea — sárga virágú vizitök.
Orchis — agár mony.
Panax — angyelika fű.
Pastinaca — moh-répa.
Peucedanum — diszno kömijén.
Phleum — seprű fűnek egy neme.
Plantago — útifű.
Platanus — Javor (szláv szó).
Polemonium — galamb-gelyva fű.
Populus — Topol (szláv szó).
Pulegium, — czombor, putnok-fű.
Satyrium — kosbor, nűszű fű.
Scordotis — ezer io fű.
Scyllinus — kígyó hagyma.
Seseli — vad kömény.
Siler — veres répa.
Siliqua — veteménynek az toka; borso.
Sinapis — mustar.
Thymus — méh-fű, Thymion-fű, Balsam-fű.
Tribulus — sulyom, bojtorján.
Uva — szűlő.
Veratrum — feje hunyor.
Verbascum — ökörfarkfű.
Verbena — szaporá-fű, vas-fű.
Ybron (= Bryon) — moh.

Közli FLATT KÁROLY.

(28.) *A vöröshasú béka (Bombinator igneus) elszaporodása.* Fehérmegyében ez évben az időjárás felette esős volt, a mi a nevezett békafaj tenyészésére — úglátszik — igen jó hatással volt. A Velencei-tóban ugyanis, kivált Velence felőli részében annyira elszaporodtak, hogy különösen junius

elején a tóban csak úgy feketéllettek; sőt nemcsak a parton voltak, hanem tömegesen felhúzódtak Meszleny Benedek és Pál parkjaiba, a hol én ez érdekes tüne-
ményt június 6-ikán láttam először. Mind fejletlen, legfeljebb 2 cm. hosszú kis béka volt. Úgy látszik azonban, hogy az ottani vidék nem volt nekik elég, mert már június 20-ikán milliónyi számban lepték el Nyéket, és július 2-ikán Pettenden is megjelentek, hosszú, fekete sávként húzódvá végig a déli vasút pályatestén. Pettend Velenczétől körülbelül 5 km. nyire van s így ez elég nagy út nekik.
KENESSEY LÁSZLÓ.

(29.) *A természetett növények* dolgában hadd legyen nekem is egy kis beleszólásom, a mire az A. Decandolle könyvéből közölt mutatóanyagok adtak alkalmat. Azokban ugyanis egynehány tévedést vettem — nem a bemutató, hanem a szerző részéről — észre, melyek iránt e becses lapok számos olvasóit felvilágosítani óhajtom. A szerző következtetései szellettetésébe nem avatkozom, mert én akárminek is — legyen az természeti tárgy, iparüzlet, szokás, beszéd, vallás — eredete kutatását, ha érdekesnek ismerem is el, háladatlan vállalkozásnak tartom, minthogy a csupa hozzávetésekre építhető eredményeket csak kisebb-nagyobb valószínűség koszoruzza, bizonyító erő pedig a kutató elméssége és találmányossága. Egyébiránt megjegyzem előre, hogy észre-
vételeim csak nyelvészetiek.

Lássuk hát a tévedéseket sorban:

1. A 310. l. első hasábján az áll, hogy »a búza neve a szanskritban *Sumana* és *Gódhúma*.« A második név ellen nincs és nem lehet kifogásom, hanem megjegyzek annyit róla, hogy etymológiája bizonytalan, mert szó szerint azt tenné: »tehénfűst«; de mivel a hitrege a földet »istenek tehenének« nevezi, a szótárírók a *gó-dhúma*-t »földfűst«-nek fordítják, a mely szó magyarul is szolgál egy növény (*Fumaria*) nevéül. Más indus nyelvészek nem tartják a szót kompozitumnak, hanem a *gudh'* (= körülvesz, beburkol stb.) igeigéből származtatják, miszerint *gódhúma* azt tenné, a mit elboronálnak, szóval: veteményt.

Hanem *Sumana*, vagy magyarosan írva *Ssumana*, s egészen helyesen *Ssumanasz*, a mennyiben a búzának volna neve, magyarázatot kíván. A szó adjektívum és azt teszi: jóindulatú vagy jóeszű; mert a *manasz* mind eszet mind szívet (szellemi értelemben) jelöl. Innen kiindulva, kedvező, jótékony, kedves, vidám, vidító, okos, eszes szavakkal tolmácsolják a szótárírók. Képzeltetni, mennyi mindenfélének szolgál jelzőül és némelyeknek oly gyakran, hogy eszmetársulásnál fogva a *sumanasz* magára mondvá a jelzettét teszi, mint pl. nálunk és más nyelvekben is a »halandó«, embert.

Igy jelent a *szumanasz* pl. istent, mint jótékony lényt; virágot, mint kedves tárgyat; narancsot, bizonyos növényeket, nevezetesen a nimbafát, melynek leveleit a halotti szertartások alkalmával rágsálni szokták és az erős illatú, nagyvirágú jázmin. Így alkalmazták a búzára is azt a jelzőt; hogy elszigetelten használták volna csak a szótárakban van nyoma. Egy indus pandit, a ki Indiában angol-szanszkrit szótárt adott ki, a búza nevéül csak a *gódhúma*-t említi.

2. A búza eredete további fejtegetésében (Közl. 310. l.) azt írja a francia tudós, hogy Berossus chaldaei pap művéből egyes töredéket Herodotus örökölt meg. A valóság az, hogy Herodotus egyáltalában semmi tekintélyt vagy irodalmi forrást név szerint nem emleget s Berossust annál kevesebbé, mivel ez 200 évvel későbbben élt mint Herodotus. Hogy babyloni pap volt, az igaz, de a görög irodalmat ismerte s történelmi munkáját görögül írta. Elveszett könyvéből Flavius Josephus, Eusebius, Syncellus és más kompilátorok tartottak meg töredékeket.

A felhozott két botlás az Apelles intését: *Ne sutor ultra crepidam* juttatja eszünkbe; de saját szakjában is követ el feledékenységi hibát A. Decandolle, midőn nem említi, hogy egy francia fűvész a búza eredeti vad fajának a Közép-Európában s nálunk is termő *Aegilops ovata* pázsitnövényt állította s folytonos kultiválással egy a búzához nagyon hasonló gabonafajt természetett belőle, a melyet a tudomány *Aegilops triticooides*-nek nevez, és a melyből még egy búzaszerűbb faj keletkezett és ez *Aegilops speltaeformis* nevet kapott. Némely fűvész az *Aeg. triticooides*-t a búza s *Aeg. ovata* korcsának tartja; de ez a nézet nem gyengíti meg az *Aegilops* és *Triticum* közti szoros rokonság fogalmát, a fajváltozások mai tana pedig az említett francia tudós állítását erősíti.

3. Ismét a filológia terére lép szerzőnk (Közl. 312. l.) azzal az állításával, hogy »a paszulynak nincs szanszkrit neve«. Ennek is ellene mond az említettem angol »szanszkrit« szótár s a paszulyt (ang. *kidney bean*) *simba* és *simbi* nevekkel tolmácsolja. Más szótárak, minthogy *simba* hüvelyt (*Schote*) is jelent, határozottabban *simbaparni*-nak és *simbaparniká*-nak nevezik. Furcsa is volna, hogy annak a veteményfajnak, a melyet Theophrastus *Dolichos*-nak (minden magyarázó szerint »paszuly«-nak) nevez s róla azt írja, hogy a görögök Alexander hadjárata alkalmával Indiából hozták, indiai neve ne legyen.

4. Azt írja továbbat (312. l.) Decandolle, hogy a paszulynak *Frisole*, *Fajol*, *Fasoler* a spanyol nevei. Ezeket a spanyol szótárakban nem leljük, hanem a »*Bohne*«-ra, a

mely paszulyt és babot is teszen, ezeket: »Fasol, Frisol, Frijon, Alubria, Judia, Majoca«; a »Schminkbohne«-ra, mi a tulajdonképi paszuly, ezeket: »Abichuela, Judia, Frisol, Faseola«, a melyek közül csak az utolsó származhatott a latin nevektől.

5. A paszuly francia nevének, az »haricot«-nak magyarázatát igéri szerző. Mielőtt ígérte teljesíti, L i t t r é - t a legtekéletesebb szótár nagybecsült szerzőjét támadja meg. A vád így szól: »Littré szótárában szintén kutatta e név etymológiáját . . . azt volt hajlandó feltenni, hogy haricot (hüvely) a ragoût (vagdalék) szóból ered«. Hogy mily elfacsart és igazságtalan szemrehányás, látni fogja az olvasó a következő adatokból.

A francia »haricot«-nak két különböző jelentése van. Az egyik csak egy éték nevében: *haricot de mouton* = ürü-gulyás, vagy erdélyiesen ürü-tokán maradt meg. Ezt hát nem kellett a »ragoût«-ból származtatni, mert igazán azt teszi. Az illető cikkben a »hüvely«-ről (nem tudhatom francziául hogy van) egy betű sincs. A vád hát merő ráfogás. De lássuk tovább: a másik és legközönségesebb jelentése a *haricot*-nak a paszuly léven, méltán bámulhatott L., hogy lehet két oly különböző dolognak azonegy neve s méltán gondolhatta, hogy valamelyikök adta át a másiknak, és azt a kérdést teszi fel, hogy »melyikök? Meg is felel reá, hogy a *ragoût* jelentésű, mert sokkal régiebb, úgy hogy az »*haricot de mouton*«-t már a XIV. század óta olvashatni, holott a paszulyt a XVII. században kezdték *haricot*-nak nevezni; régebben »*fève*« volt a neve. És ezeket az adatokat L. nem a maga szakállára hozza fel, hanem G é n i n, francia íróra hivatkozik.

6. Most már megtudjuk mi a véleménye A. Decandolle-nak a haricot etymológiájáról. Az, hogy két olasz írónál lelt egy szót: »*araco*«, a mely valami hüvelyes plántának, a *Lathyrus ochrus*-nak lett volna a neve. Ezt a francia természetők felkapták, *arico*-ra változtatták, elől *h*-val, hátul *t*-vel megtoldták és egy más növényre, t. i. a paszulyra alkalmazták. És mindezt A. Decandolle igen természetes processzusnak tartja! Csak az a bökkenő, hogy az »*araco*« szót az olasz és az »*aracot*«-t a francia szótárak nem ismerik. De nem is olasz szó az, hanem átkölcsönzött görög *arakos* vagy *arachos* vagy *arakis*, a mely nem veteményt, hanem valami vad papilionaceát, gabona közt termő és irtani való dudvát jelentett. É szerint hát az *aracos* név Olaszországban más szállást kapott, s újra más Franciaországban, hogy annál valószínűbb legyen az etymológiája.

7. Szerzőnk neheztelve, hogy a már néhai Littré az imént tárgyalt etymológiát nem vette be a szótárába, boszúját egy még néhaibb jeles tudós, a híres fűvész T o u r n e f o r t - on tölti ki. És mi volt a vétké a szerencsétlennek? Az, hogy, mint egész Franciaország ő előtte és ő utánna, kivéve »F e u i l l é e apót«, a paszuly nevént *h*-val kezdte írni, és hogy nem tanulta meg az utánna élt Feuilletől, hogy csak »*aricot*«-t írjon. Mert szerző szerint olyan együgyű volt T o u r n e f o r t, hogy a görög *arakos*-ban a kezdő alpha fölött a néma (̂) jegyet hehinto (̂) jegynek nézte. Szegény Tournefortnak esze ágában sem volt, hogy a »haricot« alatt ἄρακος-t még csak gyánitson is.

Ex uno disce omnes. BRASSAI.

KÉRDÉSEK.

(62.) Az ide mellékelt barackfaágon látható betegség nagyon megrongálta ősi barackfáimat, mert kissé későn vettem észre. E betegséget láttam már akáczfáinkon is s valószínűleg onnan terjedt ősi barackfáimra. Orvosságát a bajnak nem tudom, nem ismerem; azt hiszem csak a tisztogatás segít. Kérek szíves felvilágosítást. V. S.

(63.) A jegenyefenyőn (*Abies pectinata* DC.) sokszor látni valami élődsi növényt, a mely magához a fenyőhöz hasonlít, csak hogy apróbb és világosabb színű levele van, s télen le is hull. Mi a neve ez élősdinek? P. A.

(64.) Vajjon a »Hugó Hennig, Berlin S. W. 12.« czég czíme alatt 50 márka árért, »Grammophon« néven hirdetett készüléknek van-e valami használati értéke az Edison-féle fonográfal szemben, a mely utóbbiról is tudvalevőleg azt mondták, hogy hiányai miatt még nem befejezett találmány.

G. J.

(65.) Miben áll az ájulás s minek szokott a következménye lenni? K. K.

(66.) Hogyan keletkezik az aranka a herésben, holott az előző évben nem volt benne? Mivel, hogyan gátolhatjuk meg továbbterjedését, ha a herésben egy-két foltja mutatkozik? U. J. B.

(67.) Méhszúrás ellen mivel kenjük vagy dörzsöljük a megszúrt helyet, hogy fájdalmunkat enyhítse és a további dagadást meggátolja. U. J. B.

(68.) Szobám padozata alatt tömördek vörös hangya van; néha kibúvnak s az egész szobát elárasztják; mivel kellene őket kiirtani? U. J. B.

(69.) A román nép lakta vidékeken divatos mamaliga vagy puliszka nevű eledelnek, a mely tengeri lisztből készül, milyen tápláló ereje van? Vajjon a tejjel fogyasztott eme pépes étel a könnyebben vagy nehezebben emészthető eledelnek sorába tartozik-e? B. B.

(70.) A budapesti meteorológiai intézettől a Közlönyben közzétett jelentések újabban nem tüntetik fel az illető hónap valódi közepes hőmérsékletét. E hiány a januárius havi jelentésben okadatolva volt ugyan, de azt hiszem, annak oka már eddig megszűnt, s így kívánatos volna, ha az új, tökéletesebb megfigyelés alapján utólag közöltetnének az adatok.

Egyúttal kérdelem, vannak-e újabb átlagszámítások a főváros évi, havi és öt-öt napi hőmérsékletére nézve? R. Z.

(71.) Mai postával küldök egy rózságot, melynek csúcsán valami élődsi ütött tanyát. Hasonló példány több is található kertemben. Nagyon szeretném tudni, mi ez. H. K.

(72.) A borsos és fodormenta növény homokos talajban díszlik-e jól? Minő talajt vagy trágyát szeret leginkább? Legczélszerűbb szaporítása miként történik? H. L.

(73.) Miként lehetne a lötétűt (*Grillotarpa vulgaris* L.) a kertből, a hol tetemes kárt okoz, kiirtani, vagy legalább pusztítani? S. L.

FELELETEK.

(62.) A barackfaágot ellepő rovar a *Lecanium prunasri* Fonsc. nevű pajzstetűfajhoz tartozik és különbözik az ákáczfán élősködő *Lecanium robiniarum* Dougl.-tól.

Védekezni bizonyára csak tisztogatással lehet e kártékony rovar ellen. Dr. Horváth G. úr ugyan kezdett már tavaly egy irtó kísérletet petróleum-emulzióval Monoron, de közbejött sürgős hivatalos teendői miatt nem folytathatta sem tavaly, sem ez idén. Pedig a monori erdész jelentése szerint azon pajzstetvek, a melyek még nem voltak igen kifejlődve, a permetezés után elpusztultak; vagyis ebből az következik, hogy a permetezést akkor kellene kezdeni és végrehajtani, mikor a nőstény pajzsa még nem ragadt a fához és azután, hogy talán kétszer is kellene permetezni. (A petróleum-emulzióról l. a Természettudományi Közlöny 1890. évf. 73. lap februáriusi füzetében.) J. J.

(63.) A Kőrmöczbányáról beküldött jegenyefenyőágak levelein az *Aecidium elatinum* Albertini et Schweinitz (*Caeoma elatinum* Link, *Peridermium elatinum* Kunze et J. K. Schmidt) nevű rozsdapenész élőszik s ez okozza az alaki elváltozást.

A levelek alsó oldalán két sorjában álló vörös szemölcsök ennek a penésznek a spóratermő telepei. A penész a törzsben s az ágakban telel át, itt él s e részeket eltortítja. Hordóformájú daganatokat okoz, a melyek néha bokrosan el is ágaznak. Ez az úgynevezett »bábaprép« vezette a beküldött arra a föltevésre, hogy valami külön virágos élődsi növényről van dolga. A bábaprépnek nevezett bokrosodás ágai korán elhullatják leveleiket, de tavasszal a bokor megújul megint s a penész a leveleken újra kitör s gyümölcsöz.

A penész vegetáló része, a *mycelium*, a levél szöveteit keresztül-kasul járja, a sejtekbe ágakat bocsát s e szívók segítségével veszi fel táplálékát, pusztítja el a sejtek tartalmát. A leveleket a *mycelium* meg rontja, rövidebbé, vastagabbá s sárgás-zöldekké válnak s nagyon elütnek az egészséges hajtások leveleitől. DR. ISTVÁNFFI GYULA.

(70.) A Természettudományi Közlönyben megjelenő budapesti meteorológiai följegyzések előző években számítás útján kapott valódi (24 órai) hőmérsékleti középértékeket tartalmaztak. Szándékom lévén azonban nemcsak Budapesten, de hazánk többi vidékein is a hőmérséklet 24 órai értékét tapasztalati úton megállapítani, e czélból a vidéken 5, magában a középpontban pedig 2 Richard-féle önjelző-hőmérőt állítottam fel. Ezen műszerek szolgáltatata adatok feldolgozása folyamatban van s csakis az intézeti személyzet kevés volta s munkával elhalmozottsága késleltette eddig az adatok közlését.

Tudtommal újabb időben a fővárosról több évi (évi, havi és öt-öt napi) hőmérsékleti közepek nem közöltettek. A »Budapest meteorológiai viszonyai« című 1879. évben megjelent értekezés 1848—1877-ig terjedő időtartamról közöl ilyen középértékeket. Egyenként, minden évről külön-külön, található a m. kir. meteorológiai központi intézet évkönyveiben 1871—1889-ig. Egyébiránt vannak a meteorológiai intézet birtokában Budapestről és 7 vidéki állomásról 1871—1891-ig terjedő átlagszámítások. Ezeknek közlését, valamint a középértékeknek az újabb megfigyelésekkel való összekapcsolását én is kívánatosnak tartom s ha a meteorológiai intézet reorganizációja megtörténik s meg lesz a kellő személyzet, azon leszek, hogy a már 20 év óta összegyűlt anyag kellőképen feldolgozva az érdeklődők használatának átadassék.

A Közlöny »Tudóstítások« című rovatában közölt hőmérsékleti pentadértékek 1871—1891. évekből valók s Bárfay József úr magánmunkásságának eredményei.

DR. KONKOLY MIKLÓS.

(71.) A beküldött rózságon rózsagubacs képződik. E rovarok okozta képződményekről kimerítő közlemény olvasható a Term. tud. Közlöny XIII-ik (1881. évi) kötetének 401. s következő lapjain, rajzokkal is világosítva. L. I.